

MATERIAŁY DLA MEDIATORA

MEDIACJE W SZKOLE

Projekt współfinansowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

STATUT

PRZYKŁADOWE ZAPISY W STATUCIE SZKOŁY DOTYCZĄCE MOŻLIWOŚCI STOSOWANIA MEDIACJI

Prawo oświatowe rekomenduje wpisanie „prawa do mediacji” w dokumentach i zapisach precyzujących prawa ucznia/uczniów, nauczycieli/nauczycieli i rodzica/rodziców.

CELE:

- budowanie dialogu w przestrzeni szkolnej dla upodmiotowienia procesu wychowania i kształcenia opartego na regułach przyzwolenia i partnerstwa w komunikacji, rozwoju kompetencji interpersonalnych uczniów, nauczycieli i rodziców,
- obejmujących osobiste umiejętności przeciwdziałania konfliktom oraz pośrednictwa w konfliktach w charakterze mediatora,
- podmiotowe włączanie uczniów, nauczycieli i rodziców do współodpowiedzialności za sprawy szkoły, a w szczególności jakości i trwałości rozwiązywania konfliktów.

PODSTAWY PRAWNE

Uchwała w sprawie uchwalenia statutu na podstawie art. 80 ust. 2 pkt 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 i 949) Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 i 949) Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943, 1954, 1985 i 2169 z 2017 r. poz. 60, 949 i 1292 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.

U. z 2017 r. poz. 60 i 949). Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2017 r. poz. 1189). Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. z późn. zm. Kodeks postępowania cywilnego Dz.U. 1964 Nr 43 poz. 296 z późn zm. Postanowienie Kolegium Arbitrażu Społecznego przy Sądzie Najwyższym z dnia 28 stycznia 1997 r. KAS 3/96 – OSNAPiUS 1997/19 poz. 391.

SŁOWNIK

Mediacja – usprawnianie przez bezstronnego mediatora komunikacji pomiędzy stronami konfliktu, które wyrażają wolę porozumienia, celem znalezienia optymalnych i korzystnych dla stron rozwiązań i zawarcia trwałego porozumienia. Zasady mediacji to: dobrowolność, poufność, nieformalność, bezstronność mediatora, autonomia konfliktu i satysfakcja stron, szacunek i działanie w dobrej wierze.

Mediacja rówieśnicza – mediacja prowadzona przez mediatora/mediatorów uczniów pomiędzy stronami konfliktu, którymi są również uczniowie. Mediator – osoba godna zaufania uprawniona do prowadzenia mediacji.

Mediator szkolny – nauczyciel posiadający kompetencje i kwalifikacje mediatora uzyskane w drodze profesjonalnego kształcenia, potwierdzone certyfikatem instytucji cieszącej się zaufaniem społecznym. Mediator w oświacie –

mediator posiadający kompetencje i kwalifikacje mediatora oraz wiedzę nt. prawa oświatowego uzyskane w drodze profesjonalnego kształcenia, potwierdzone certyfikatem instytucji cieszącej się zaufaniem społecznym, rekomendowany przez organ prowadzący lub organ nadzoru w systemie oświaty.

Mediator rówieśniczy – uczeń, który uzyskał niezbędne kompetencje – wiedzę i umiejętności z zakresu prowadzenia mediacji rówieśniczej, potwierdzone dyplomem szkoły lub innej instytucji uznanej przez szkołę, cieszącej się zaufaniem społecznym.

PRZYKŁADOWE ZAPISY

1. Mediacja jest podstawową formą rozwiązywania konfliktów i ma pierwszeństwo przed innymi sposobami działania w konflikcie. Podstawą oceny i wyboru mediacji jest dobro dziecka.
2. Uczniowie, nauczyciele i rodzice mają prawo do mediacji.
3. Pierwszeństwo ma rozwiązywanie konfliktów wewnątrz szkoły.
4. Dyrektor w obszarze stosowania mediacji i edukacji rozwiązywania konfliktów w szkole, korzysta z opinii nauczyciela/nauczycieli posiadających kompetencje i kwalifikacje Mediatora Szkolnego.
5. Kierowanie spraw do mediacji należy do kompetencji dyrektora szkoły lub wyznaczonej przez niego osoby.
6. Dyrektor z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej ze stron tworzy warunki do przeprowadzenia mediacji między stronami sporu z udziałem bezstronnego mediatora.
7. Szkoła może korzystać z pomocy mediatorów rekomendowanych przez organ nadzoru lub organ prowadzący, a także wykształconych w za-

kresie mediacji nauczycieli zatrudnionych w tej szkole.

8. Mediator w swojej pracy dochowuje szczególnej staranności co do zachowania bezstronności i poufności.

9. W konfliktach pomiędzy uczniami priorytet mają mediacje rówieśnicze. Rada pedagogiczna wraz z dyrektorem określają zakres spraw obejmujących naruszenia Statutu szkoły lub działań nieetycznych, które mogą być skierowane do mediacji rówieśniczej

10. Mediator po zakończeniu mediacji sporządza i doręcza stronom oraz dyrektorowi szkoły protokół, w którym oznacza miejsce i czas przeprowadzenia mediacji, imię, nazwisko (nazwę) i adresy stron, imię i nazwisko oraz adres mediatora, a ponadto wynik mediacji. Protokół podpisuje mediator.

11. Jeżeli strony zawarły ugodę przed mediatorem, zamieszcza się ją w protokole albo załącza się do niego. Strony podpisują ugodę. Niemożność podpisania ugody mediator stwierdza w protokole.

12. Dyrektor szkoły przechowuje protokoły z mediacji i chroni ujawniane w toku mediacji informacje. Bezskuteczne jest powoływanie się na propozycje ugodowe, propozycje wzajemnych ustępstw lub inne oświadczenia składane w postępowaniu mediacyjnym – o ile nie zostały one potwierdzone uzgodnieniami stron konfliktu.

13. Ugody zawierane przed mediatorem korzystają z waloru swobody zawierania ugód, jednak nie mogą stać w sprzeczności z prawem ani stanowić prób obejścia prawa, powinny być zrozumiałe, nie mogą zawierać sprzeczności ani naruszać zasad współżycia społecznego. W przypadku naruszenia ważnego interesu społecznego lub dobra dziecka Dyrektor szkoły ma prawo weryfikować zawarte przed mediatorem ugody i kontrolować ich skutki prawne – co dokumentuje w formie pisemnej.

14. Szkoła może stworzyć Regulamin Mediacji informujący o istocie, zasadach i przebiegu mediacji, a także precyzujący praktykę stosowania mediacji, zgodnie z regułami art. 183 i nast. § 1-15 kodeksu postępowania cywilnego.

15. Dla rozwoju kompetencji uczniów i trwałości ugód zawieranych przed mediatorem szkoła wspiera rozwój inicjatyw mediacyjnych, a szczególnie w obszarze mediacji rówieśniczych – prowadzi kluby lub ośrodki mediatorów szkolnych, rówieśniczych, młodzieżowych.

16. W razie niemożności rozwiązania konfliktu na poziomie szkoły należy w pierwszej kolejności skorzystać z mediatora zewnętrznego. Strony mogą korzystać z mediatorów rekomendowanych przez ..... Kuratora Oświaty lub z mediatora ze specjalizacją mediacji w oświacie z listy stałych mediatorów Sądu Okręgowego w .....

ZASADY W MEDIACJI

Podstawowymi zasadami mediacji są:

1. DOBROWOLNOŚĆ

- Strony do mediacji przystępują całkowicie dobrowolnie.
- Nikt nie może ich do tej decyzji przymusić.
- Całkowita dobrowolność udziału, wyboru kwestii, które strony podejmą się omawiać oraz rozwiązań, które uzgodnią, wpływa na zwiększenie ich odpowiedzialności za proces mediacji oraz na wywiązanie się z podjętych decyzji.
- Strony dobrowolnie mogą wybrać również osobę mediatora.

2. BEZSTRONNOŚĆ MEDIATORA

- Mediator nie opowiada się po żadnej ze stron, w równy sposób angażuje się w pomoc obu stronom konfliktu.
- Nie ocenia ani stron, ani ich zachowań.
- Nie wskazuje winnego.

3. NEUTRALNOŚĆ

- Mediator nie podpowiada, ani nie narzuca żadnych rozwiązań.
- Akceptuje propozycje, które strony wypracują i postanowią podjąć decyzję o ich wprowadzeniu w życie.
- Rolą mediatora jest tylko pomoc w rozwiązaniu konfliktu, a nie doradzać i wskazywać „dobre” rozwiązania.

4. SAMODZIELNOŚĆ W PODEJMOWANIU DECYZJI

- mediator nie podejmuje za strony konfliktu żadnych decyzji, a jedynie zachęca do przejęcia sprawy w swoje ręce.

5. POUFNOŚĆ

- mediacja jest procesem całkowicie poufnym.
- Cały przebieg mediacji oraz treść rozmów nie mogą być nikomu ujawnione.

TECHNIKI MEDIACYJNE

I. AKTYWNE SŁUCHANIE – o tym, że słucha się kogoś aktywnie, świadczą następujące zachowania:

→ **Odzwierciedlenie** – polega na powiedzeniu rozmówcy, jakie są naszym zdaniem, jego odczucia i uczucia, np. „widzę, że jesteś smutny z tego powodu”.

→ **Parafrazowanie** – polega na powtórzeniu własnymi słowami treści informacji uzyskanej ze słów jak i z mowy ciała. Jej celem jest wydobycie najważniejszych informacji i uzyskanie potwierdzenia nadawcy, czy dokonana interpretacja jest zgodna z przekazem.

→ **Zadawanie pytań** – celem jest uzyskanie dodatkowych informacji, które potrzebne są do pełnego zrozumienia opisu sytuacji lub wyjaśnienia niejasnych punktów rozmowy

→ **Dopytywanie** – czyli dowiadywanie się dokładnie co się stało, gdzie, kiedy, jakie strony widzą najlepsze rozwiązanie,

→ **Odzwierciedlenie uczuć** – służy nawiązywaniu emocji stron i ich opanowaniu np. „Wydajesz się czuć zdenerwowana tą sytuacją”, „Wygładasz na przygnębioną tym faktem”. Odzwierciedlanie uczuć nie należy mylić z empatią,

→ **Dowartościowanie** – służy temu, by strony dobrze się poczuły, inaczej: docenienie ich wysiłku, np.: „Dziękuję, że zdecydowałeś się na kolejne spotkanie”, „To co z tym zrobisz jest bardzo ważne”,

→ **Podsumowanie** poszczególnych jej fragmentów w których zawiera się:

1. Wskazanie na postęp, który nastąpił w trakcie tej rozmowy,

2. Wskazanie na wspólne ustalenia, które udało się poczynić,

3. Zamknięcie jednej kwestii i wskazanie następnej, która wymaga omówienia,

4. Dowartościowywanie włożonego w rozmowę wysiłku,

5. „Technika pójścia na galerię”. Polega ona na uczynieniu przerwy w mediacji – chwil milczenia, która pozwoli stronom nabrać dystansu do problemu i zobaczyć go z różnych perspektyw,

6. „Technik złotego myślenia”, czyli stworzenia stronom takiej możliwości dojścia do zgody, która pozwala im zachować twarz. Często zdarza się bowiem, że winny dostrzeżę swą winę i chciałby ją naprawić, blokuje go jednak jego ambicja.

Wtedy trzeba znaleźć takie rozwiązanie , które pozwoli mu naprawić szkodę ale jednocześnie zachować godność.

7. Wejście w „cudze buty” czyli wczuwanie się w sytuację kogoś innego

II. ZASADY DOBREJ KOMUNIKACJI

- Kontakt wzrokowy
- Traktowanie rozmówcy jako partnera a nie konkurenta
- Zawieszenie własnych ocen i interpretacji oraz przekonania, że wie się, co rozmówca chce nam powiedzieć
- Słuchanie „aktywnie”
- Stosowanie komunikatów „ja”
- Okazywanie sobie wzajemnego szacunku
- Odpowiednie warunki rozmowy (pomieszczenie zapewniające ciszę i poufność)

III. BŁĘDY W KOMUNIKACJI

- Nadmierne generalizowanie (zawsze, nigdy)
- Formułowanie zdań ogólnych zamiast mówienia o własnych odczuciach
- Krytykowanie
- Oskarżanie
- Pouczenie i rozkazywanie
- Grożenie
- Odwracanie uwagi, wycofywanie

QUIZ

CZY MASZ PREDYSPOZYCJE MEDIACYJNE

Wybierz jedną odpowiedź i sprawdź jak sobie radzisz z konfliktem.

1. Jak często bierzesz udział w sporach?

- a) Często
- b) Rzadko
- c) Nigdy

2. Kiedy ktoś się kłóci, Ty...

- a) Słuchasz, nie wtrącasz się nieproszony.
- b) Interweniujesz, spory trzeba rozwiązywać.
- c) Odchodzisz, to Cię nie dotyczy.

3. Jak często inni przychodzą do Ciebie po radę?

- a) Często
- b) Nigdy
- c) Rzadko

4. Kiedy czujesz złość to najczęściej...

- a) Masz ochotę czymś rzucić
- b) Robisz coś innego, byle o tym nie myśleć
- c) Próbujesz zrobić coś pozytywnego

5. Gdy masz z kimś konflikt

- a) Wiesz, że to nie z Twojej winy, więc oskarżasz innych.
- b) Wiesz, że istnieje rozwiązanie, więc zachęcasz do znalezienia go.
- c) Wiesz, że Ty masz rację, ale słuchasz racji innych.

QUIZ – rozwiązanie:

Zsumuj punkty z odpowiedzi, które zostały wybrane.

Suma .....

10 – 8 pkt. – masz wysoki potencjał do bycia dobrym mediatorem, nie lubisz konfliktów i szukasz pozytywnych rozwiązań, a to dobra droga do budowania porozumienia między ludźmi.

7 – 4 pkt. – masz pewien zasób predyspozycji, ale musisz o niego zadbać. Trenuj cierpliwość i uważne słuchanie. Wiesz, że konflikt jest szkodliwy, ale to zbyt mało by go skutecznie rozwiązać.

3 – 0 pkt. – Zapewne masz wiele zdolności, ale aby być mediatorem czeka Cię długa droga. Przede wszystkim dobrze byłoby otworzyć się na innych ludzi, zaufać im i nie bać się sytuacji trudnych.

Źródło: Projekt „Akademia Mediacji Rówieśniczych – rozwijanie kompetencji mediacyjnych oraz edukacja prawna dzieci i młodzieży” w ramach „Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój” realizowanego przez UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

PROCEDURY MEDIACJI SZKOLNYCH

W SZKOLE

1. Rodzaje konfliktów szkolnych, które mogą być rozwiązywane poprzez mediację rówieśniczą:

- konflikt pomiędzy uczniami: w konflikcie uczestniczą tylko uczniowie,
- konflikt dotyczący uczniów.

2. Lista możliwych konfliktów dotyczących uczniów, które można rozwiązać poprzez mediację rówieśniczą:

- rozpuszczanie plotek
- wywyższanie się jednych uczniów nad innymi,
- chęć rządzenia, podporządkowania sobie innych,
- gnębienie słabszych
- zazdrość o wyniki w nauce,
- drwienie z koleżanek, kolegów gorzej ubranych, pochodzących z gorzej sytuowanych rodzin,
- obrażanie członków rodziny rówieśników,
- ingerencje w personalne rzeczy, tj. zabieranie ich i chowanie,
- wyśmiewanie się np. za błędy popełnione na lekcjach,
- odrzucanie, tj. nie dopuszczanie do zabawy w grupie.

3. Do mediacji rówieśniczych **nie kierujemy**:

- konfliktów i sporów, w których doszło do popełnienia przestępstwa,
- konfliktów, w których doszło do popełnienia przemocy fizycznej lub seksualnej,
- s → praw, które miały związek z alkoholem lub narkotykami,
- jedną ze stron jest dorosły pracownik szkoły.

(Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich Art.4 §1

Odnosnie kierowania spraw do mediacji w szkole, wyjątek stanowią te zachowania uczniów, które wynikają z popełnienia czynu karalnego lub

świadczą o demoralizacji. W myśl tej ustawy każdy, kto stwierdzi popełnienie przez nieletniego czynu karalnego lub stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji ma obowiązek powiadomienia o tym Sąd Rodzinny, Policję lub inny właściwy organ. W tej sytuacji nieletniego do mediacji może skierować tylko Sąd Rodzinny, do którego wplynęła sprawa.)

4. Osobą, która czuwa nad realizacją ugody mediacyjnej jest:

- dyrektor, który odbył szkolenie podstawowe dla mediatorów.
- Pomagają w tym: Mediator - opiekun mediatorów rówieśniczych, wychowawcy klas, do których uczęszczają uczestnicy mediacji.

5. W przypadku, gdy skutki mediacji pomiędzy uczniami dotyczą także ich rodziców (najczęściej są to skutki finansowe - naprawienie szkód finansowych) to:

- najpierw odbywa się mediacja rówieśnicza dla uczniów bez udziału ich rodziców

→ po spisanej przez uczniów ugodzie, rodzice spotykają się na mediacji prowadzonej przez nauczyciela-mediatora i poszukują sposobów naprawienia szkód finansowych, które spisują w formie drugiej ugody.

Uwaga: W przypadku, gdy strony nie dojdą do ugody, to:

sprawa wraca do dyrektora i on podejmuje decyzję, co dalej z konfliktem.

6. W przypadku, gdy strona/y korzystając z **reguły dobrowolności** zrezygnuje z udziału w mediacji, to:

→prawa wraca do dyrektora i on podejmuje decyzję, co dalej z konfliktem.

7. Zgłoszenia do mediacji:

- Ustne zgłoszenie składane mediatorowi przez ucznia
- Pisemne zgłoszenie składane przez ucznia do skrzynki umieszczonej przy wejściu do pokoju mediacyjnego.
- Pisemne zgłoszenie powinno zawierać: imię i nazwisko zgłaszającego, kontakt do niego, oraz problem, z jakim się zgłasza (problem opisany w jednym/dwóch zdaniach) oraz imię i nazwisko drugiej osoby biorącej udział w konflikcie.

8. Zaproszenie na mediację:

- pisemne zaproszenie na mediację na adres zamieszkania strony lub telefonicznie zaproszenie pod numerem telefonu domowego strony.

9. Pokój mediacyjny:

pokój ten powinien dawać poczucie bezpieczeństwa wszystkim stronom konfliktu, czyli być miejscem neutralnym. Nie może to być pokój nauczycielski, gabinet dyrektora czy gabinet pedagoga/psychologa - pokój mediacyjny powinien być wyposażony w kilka takich samych krzeseł. Dobrze jest między nimi postawić niski okrągły stolik. Przy okrągłym stole nie ma problemów z zajęciem lepszych/gorszych miejsc. Powinien być usytuowany w zacisznym miejscu, aby osoby idące na mediację nie stawały się obiektem powszechnego zainteresowania.

10. Dyżury mediacyjne:

ustalenie dni i godzin dyżurów mediatorów i wywieszenie tej informacji na drzwiach pokoju mediacyjnego oraz na stronie internetowej szkoły.

11. Szkolny Klub Mediatorów Rówieśniczych (SKMR):

regularne spotkania mediatorów - rówieśników w celu omawiania mediacji, dokształcania się, szkolenia nowych mediatorów przez nauczyciela-mediatora.

12. Zobowiązania szkoły wobec mediatorów rówieśniczych

(kontrakt szkoła-mediator rówieśniczy):

- zapewnienie pokoju mediacyjnego
- rezygnacja z kar w mediacji
- wspieranie mediatorów w ich pracy poprzez kierowanie do nich skłóconych uczniów
- pomocy i wsparcia ze strony nauczycieli-mediatorów - rozpowszechnianie mediacji wśród uczniów, nauczycieli i rodziców.

UGODA

1. Konstrukcja ugody:

- Data i miejsce mediacji
- Imiona i nazwiska uczestników mediacji oraz mediatorów
- Ustalenia uczestników mediacji
- Zobowiązanie uczestników mediacji, do kiedy wypełnią ustalenia ugody
- Podpisy uczestników mediacji oraz mediatorów
- Ilość egzemplarzy ugody: po jednej dla stron i jedna dla mediatora

2. Protokół do ugody:

- Miejsce i daty sesji mediacyjnych
- Imiona i nazwiska uczestników mediacji oraz mediatorów
- Rezultat sesji mediacyjnych: ugoda lub brak ugody
- Załącznik w postaci ugody

Kolejność działań przy wprowadzaniu mediacji szkolnych – Krok po Kroku

Krok 1. – Podjęcie przez kadre pedagogiczną uchwały o wprowadzeniu do szkolnego systemu wychowawczego mediacji, jako metody do rozwiązywania konfliktów i sporów. Narzędzia do obniżania poziomu agresji i przemocy, budowania poczucia bezpieczeństwa szkole.

Krok 2. – Skierowanie chętnych nauczycieli (w tym dyrektora do spraw wychowania) i innych pracowników szkoły na warsztaty umiejętności, jako alternatywy dla tradycyjnych metod wychowawczych.

Krok 3. – Szkolenie dla chętnych rodziców, ze szczególnym uwzględnieniem członków rady

Rodziców) w zakresie idei i korzyści z płynących mediacji, czyli sprawiedliwości naprawczej.

Krok 4. – Udział nauczycieli, wybranych rodziców i członka dyrekcji w szkoleniu dla mediatorów oświatowych. Rodzic, w charakterze mediatora oświatowego, może być ogromnym wsparciem i alternatywą dla mediacji szkolnych wtedy, gdy w mediacji zagrożona jest zasada neutralności.

Krok 5. – Stworzenie procedur, niezbędnych do wprowadzenia w szkolnym systemie wychowawczym mediacji, jako narzędzia do obniżania poziomu agresji i przemocy w szkole oraz do budowania poczucie bezpieczeństwa

Krok 6. – Wybór uczniów, kandydatów na mediatorów rówieśniczych. Szkolenie dla mediatorów rówieśniczych.

Krok 7. – Powołanie i prowadzenie Szkolnego Klubu Mediatora Rówieśniczego

Krok 8. – Prowadzenie działań wzmacniających mediatorów rówieśniczych – i utrwalających działania w szkole. Stała promocja działań.

Warunki, które powinny być spełnione w szkole, aby mediacja była skuteczna:

- **zewnętrzne** miejsce, szkolne akta prawne, promocja
- **wewnętrzne** – nauczyciel, jako superwizor, satysfakcja z mediacji

WARUNKI ZEWNĘTRZNE

1. Otwartość dyrektora szkoły i grona pedagogicznego Nieodzownym elementem mającym wpływ na powodzenie wprowadzenia mediacji rówieśniczych i szkolnych jest przychylność i zrozumienie wszystkich osób współtworzących społeczność szkolną. Fundamentalnym elementem dla zaadoptowania się mediacji w szkole jest akceptacja i poparcie działań przez dyrektora szkoły. Otwartość grona pedagogicznego sprawi, że nauczyciele będą bardziej nastawieni na współpracę z mediatorem – koordynatorem i chętniej będą kierować się do niego o pomoc lub poradę w rozwiązywaniu konfliktu.

2. Dobra komunikacja interpersonalna zespołu uczącego

Dobra komunikacja, jak wiemy, jest podstawą do zaistnienia prawidłowych relacji międzyludzkich. Osoby potrafiące precyzować swoje uczucia i myśli w sposób jasny i zrozumiały są czytelne dla odbiorcy. Prawidłowo sformułowany przekaz oraz umiejętność aktywnego słuchania wpływa znacząco na poprawę relacji i zwiększenie współpracy zespołu uczącego.

3. Wprowadzenie mediacji do statutu szkolnego

System aktów wewnętrznych tworzą przepisy różnej rangi i o różnym charakterze. Najważniejsze z nich to statut, regulaminy, uchwały rady pedagogicznej, zarządzenia dyrektora, decyzje administracyjne dyrektora.

Statut zawiera m.in.:

- „organizację współdziałania z różnymi instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc dzieciom i rodzicom”.
- organizację form współdziałania szkoły z rodzicami / prawnymi opiekunami w zakresie nauczania, wychowania i profilaktyki.

Zatem w statucie w wielu miejscach, można wprowadzić mediacje do szkół, np. w działaniach mających na uwadze poszerzenie wiedzy na temat zapobiegania przemocy w szkole, radzenia sobie w sytuacjach konfliktowych lub rozwiązywania zaistniałego konfliktu poprzez udział w mediacji.

Ważne! Wprowadzenie zapisu do statutu o stosowaniu mediacji w szkołach nie może być zmuszaniem uczniów, nauczycieli, rodziców do jej stosowania. Byłoby to wbrew jednej z zasad mediacji – **DOBROWOLNOŚCI**.

4. Ujęcie mediacji w planie rozwoju szkoły, planie wychowawczym.

Tematy z zakresu mediacji rówieśniczych mogą być zawarte w zakresie planów na dany rok szkolny lub w wieloletnim planie rozwoju szkoły. Umożliwi to projektowanie działań zarówno w zakresie szkoleń rady pedagogicznej oraz poszerzenia działań szkoły związanych z wychowaniem i opieką.

5. Wykorzystanie technik informatycznych i komunikacyjnych w celu promowania i umacniania mediacji w szkole

Wykorzystując techniki informacyjne i komunikacyjne, szkoła może propagować w różnych formach mediacje, jako działania mające na celu naprawianie relacji społecznych np. w formie ulotek informacyjnych, gazetki szkolnej, gazetki ściennej, na stronie internetowej szkoły.

6. Przygotowanie pokoju mediacyjnego

Wskazane jest, aby mediacje nie były przeprowadzane w pokoju pedagoga ani w gabinecie dyrektora. Najkorzystniejszym rozwiązaniem jest stworzenie odrębnego, neutralnego, niedużego pokoju, tylko dla celów prowadzenia mediacji. Istotne jest również jego urządzenie: okrągły stół, krzesła, ściany w ciepłych, pastelowych kolorach z plakatami o mediacji, z informacjami o zasadach mediacji (mogą być prace plastyczne z akcji informacyjnej o mediacji).

WARUNKI WEWNĘTRZNE

1. przeszkolenie i przygotowanie nauczycieli, powołanie nauczyciela opiekuna – mediatora Świadome i fachowe grono pedagogiczne jest najistotniejszym ogniwem w mediacji. Nie wszyscy nauczyciele koniecznie powinni zostać mediatorami, aby wprowadzić mediacje rówieśnicze do szkoły. Natomiast istotne jest, by cała rada pedagogiczna znała i rozumiała podstawowe zasady i reguły mediacji. Z pewnością z grupy nauczycieli wyłonią się osoby chcące zająć się mediacjami rówieśniczymi na terenie ich placówki zostając mediatorami – opiekunami. Zalecane jest, aby szkolenia w zakresie mediacji szkolnych prowadzili odpowiednio przeszkoleni mediatorzy zgodnie z obowiązującymi standardami ustawowymi.

2. przeszkolenie i przygotowanie uczniów, zorganizowanie grupy uczniów

Kolejnym ważnym etapem w realizacji mediacji w szkole jest przeszkolenie uczniów. Praktykuje się, aby młodzież szkolna została w całości poinformowana o takiej możliwości rozwiązywania sytuacji trudnych. Chętni do dalszego rozwoju uczniowie powinni mieć umożliwione, przez szkołę, dalsze kształcenie

specjalistyczne w zakresie mediacji, aby móc uzyskać stopień mediatora rówieśniczego. (W celu ułatwienia wyłonienia kandydata można skorzystać z QUIZU – „czy mam predyspozycje do bycia mediatorem rówieśniczym”).

3. zorganizowanie grupy uczniów

Zorganizowanie na terenie szkoły grupy osób zajmujących się mediacjami rówieśniczymi pod opieką nauczyciela-mediatora/ opiekuna skutkuje zwiększeniem poczucia bezpieczeństwa uczniów, a w efekcie obniżeniem przemocy w szkole. Wystuchanie każdej ze stron konfliktu, nieocenie, bezstronność i neutralność mediatora jest bardzo ważnym aspektem wpływającym na zaakceptowanie mediacji w środowisku szkolnym. Nie każdy uczeń, jak i nie każdy nauczyciel, może zostać mediatorem rówieśniczym. Osoba mediatora jest osobą uczciwą, godną zaufania i odpowiedzialną. Mediator powinien posiadać umiejętność aktywnego słuchania, koncentracji i cierpliwości. Stworzenie dobrej atmosfery do rozmowy, tolerancja i szacunek dla stron to niezbędny atrybut dobrego mediatora.

Opracowano na podstawie materiałów Polskiego Centrum Mediacji

PYTANIA W MEDIACJI

pytania informacyjne – pytania opisujące sytuację, poszerzające rozumienie aktualnej sytuacji,

pytania otwarte – pytania pomocne w ustaleniu problemu – szukanie motywów stron

pytania o uzasadnienie – szukanie przyczyn decyzji stron

pytania ogniskujące – pomagające sprowadzić rozmowę z powrotem do głównych punktów

pytania hipotetyczne – pytania wnoszące nowe myśli do rozmowy

pytania stymulujące – mogące prowokować nowe myśli

pytania pomocnicze w ustaleniu realiów – pytania o skutki, konsekwencje

pytania o wybór – pytania zostawiające stronom dwie lub więcej alternatyw do porównania

pytania naprowadzające – pytania stymulujące rozważanie innych możliwości

pytania dla zrozumienia – pytania sprawdzające, czy strony i mediator rozumieją w ten sam sposób – parafraza

pytania kontaktowe – pytania pozwalające sprawdzić, czy napięcie emocjonalne, jakie dostrzegacie jest właściwe – odzwierciedlenie uczuć

pytania dla uczestnictwa – pytania podkreślające uczestnictwo stron w poszukiwaniu rozwiązań

pytania cyrkularne – dotyczą całościowej sytuacji, poszukują punktu widzenia stron – Jak myślicie, jak mogłaby zachować się druga strona, gdybyś tak zrobił/a?, odnoszą się do przyszłości, są opisujące, neutralne

pytania linearne – pytania przyczynowo-skutkowe, odnoszą się do faktów, – co?, gdzie? kiedy?, poszukują obiektywnej prawdy

Urealnianie oczekiwań stron, poprzez zadawanie pytań: a) Gdybyś był/a w sytuacji drugiej strony, czy zaakceptował/abyś propozycję, którą teraz składasz? Czy oczekiwał/abyś, że w zamian za porozumienie powinno Ci się zaoferować więcej? b) Czy ta oferta jest uczciwa? Czy osoby, które szanujesz tak by ją określiły? c) – koncentracja na podobieństwach – poszukiwanie tego co łączy, jak również gdzie mają wspólne podejście do pewnych spraw; d) Czy forsowanie tego pomysłu nie jest zbyt ryzykowne? Czy masz wystarczający wpływ lub siłę by przeforsować to rozwiązanie? f) Czy ta propozycja zgodna jest z Twoimi zasadami

etyczno-moralnymi? g) Czy masz wewnętrzne przekonanie do tej propozycji?

PYTANIA POMOCNE W DALSZYCH ETAPACH MEDIACJI (Haynes)

→ Pytania pomocne w ustaleniu problemu:

DLACZEGO?

→ Na czym polega problem?

(Ustalenie motywów)

→ Dlaczego na tym Ci zależy?

(Dlaczego tego oczekuje, chce...)

→ Nie jestem pewna czy dobrze zrozumiałam, **dlaczego tego chcesz?**

→ Proszę pomóc mi zrozumieć, **dlaczego to jest takie dla Ciebie ważne? DLACZEGO NIE?** Pytanie to jest ważne, jeśli ktoś niechętnie ujawnia to co jest dla niego ważne, swoje interesy, lubi krytykować. Dlaczego nie można tego zrobić w taki sposób? Co złego jest w tym podejściu (rozwiązaniu)?

→ **Pytania o uzasadnienie.** Ułatwiają mediatorowi zebranie informacji, dowiadamy się o przyczyny, dlaczego każda ze stron przyjmuje określone stanowisko. Dlaczego uważa uważasz, że...? Jak ta propozycja rozwiąże ten problem? Jak będzie to funkcjonowało w życiu codziennym?

→ Pytania „ogniskujące”. Mają za zadanie sprowadzić rozmowę z powrotem do głównych punktów Co robimy dalej? Co ma to wspólnego z naszą sprawą?

→ Pytania naprowadzające. Pytania te stymulują rozważenie innych możliwości Biorąc pod uwagę rodzaj problemu (rozważając ten konkretny problem...) którym mamy do czynienia, czy byłoby możliwe, żeby...?

Czy jest to jedyna możliwość wyboru (jedyne możliwe wybory, który wart jest przemyślenia)? Pytania „zakańczające” (pomagające zakończyć proces)

Dlaczego twoim zdaniem nie posuwamy się w tym punkcie dalej? Co się stanie, jeśli dalej będziemy tak robić (w ten sposób działać, tzn. w sposób, który do tej pory był stosowany)? Co się stanie jeśli będziemy to kontynuować?

→ **Podsumowanie** - jest podkreśleniem i powiązaniem tych treści faktów, które mogą być przedmiotem dalszych negocjacji. Jest zwróceniem uwagi na postęp, który został osiągnięty (np. „Argumenty, które do tej pory przedstawiłeś/aś można podsumować następująco...” Wydaje mi się, że najważniejsze sprawy / kwestie, myśli! to... proszę sprawdzić, czy nie pominęłam czegoś?)

→ **Pytania hipotetyczne** Są to pytania, które wnoszą nowe myśli do rozmowy. Załóżmy że wypróbowałbyś tę możliwość, co twoim zdaniem by się wydarzyło? Jeśli mógłbyś określić przebieg, co zrobiłbyś?

→ **Pytania stymulujące** Mogą sprowokować pojawienie się nowych myśli Czy istnieją inne możliwości rozwiązania tego problemu?

→ Pytania pomocne w ustalaniu realiów

Jak myślisz, co się stanie, jeśli nie dojdzie do porozumienia? (jakie będą koszty, konsekwencje braku zgody?)

Jak sądzisz, co zrobi mąż, jeśli nie dojdzie do porozumienia?

Co byś zrobił na jego miejscu?

Co jeszcze możesz zrobić w tej sprawie?

To jedna z możliwości, a jakie są inne...?

Co zatem można zrobić, ażeby..?

→ **Pytania o wybór** Zostawiają dwie lub więcej alternatyw do porównania

Którą z tych dwóch możliwości uważasz za najlepszą?

Czy obie możliwości są równie dobre dla Was

(najlepiej się nadają)?

Opracowano na podstawie materiałów: Polskiego Centrum Mediacji

KONTRAKT

LOGO SZKOŁY/PIECZĄTKA

w dniu

został zawarty kontrakt pomiędzy:
DYREKTOREM SZKOŁY

a

MEDIATOREM RÓWIEŚNICZYM

/imię, nazwisko, klasa/

na okres roku szkolnego

...../..... .

W związku z pełnieniem przeze mnie funkcji Mediatora Rówieśniczego w naszej szkole zobowiązuje się:

1. Przestrzega
2. zasad mediacji, tzn. że będę:
  - a. bezstronny,
  - b. neutralny wobec stron i przedmiotu sporu,
  - c. zachowam poufność procesu mediacji.
3. Będę odpowiedzialny/a a ewentualna moja rezygnacja z funkcji może jedynie wynikać z bardzo ważnych powodów,
4. Będę uczestniczył/a w szkoleniach
5. Będę systematycznie (raz na .....) uczestniczył/a w spotkaniach z opiekunem Szkolnego Koła Mediatorów Rówieśniczych,
6. Będę uczestniczył/a w przygotowywaniu i aktywnej realizacji Planu Pracy Szkolnego Koła Mediatorów Rówieśniczych,
7. Będę prowadził/a dokumentację wynikającą z Regulaminu SKMR, w tym ze spotkań mediacyjnych, przestrzegając zasad mediacji,
8. Będę dbał/a o informowanie uczniów o zaletach mediacji (dyżury mediatora, gazetki, strona internetowa, gazetka ścienna, spotkania w klasach itp.),
9. Będę dbał/a o pokój mediatora, aby był przyjazny dla stron konfliktu i wyłącznie służył do prowadzenia mediacji.
10. RODO: zachowam w tajemnicy dane osobowe uczniów/stron konfliktu.

.....
Dyrektor szkoły

.....
data i podpis rodzica

.....
data i podpis mediatora rówieśniczego

KARTA MEDIACJI

Strony skrócone:

Imię i nazwisko

.....

Imię i nazwisko

.....

Temat konfliktu:

.....

Powód konfliktu: (krótki opis, tego co się stało) .

.....

Jakiego wybierasz mediatora?

Tu wykaz (imion i klas) mediatorów rówieśniczych (do wyboru):

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....

Przyjdź na mediacje, jeśli sam tego chcesz.

To TWÓJ wybór!!!

Do zobaczenia na mediacjach! !

KATALOG SPRAW DO MEDIACJI RÓWIEŚNICZYCH

TU PIECZĘĆ SZKOŁY

KONFLIKT

UWAGI

gnębienie starszych

wywyższanie się jednych uczniów nad innymi

chęć rządzenia

podporządkowanie sobie innych

hejtowanie

przezywanie

rozpuszczanie plotek

zazdrość o wyniki w nauce

drwienie z koleżanek z różnych powodów

obrażanie członków rodziny rówieśników

ingerencje w personalne rzeczy, tj. zabieranie
ich i chowanie

wyśmiewanie się, np. za błędy popełnione na
lekcjach

odrzuwanie, tj. niedopuszczanie do zabawy w
grupie

poszturchywanie, popychanie

niszczenie przedmiotów szkolnych lub
należących do kolegów

inne

UWAGA: Ostateczną decyzję o skierowaniu sprawy do mediacji rówieśniczej podejmuje opiekun szkolnego koła mediatorów rówieśniczych.

SPRAWOZDANIE Z MEDIACJI

Mediacja odbyła się w dniu/dniach ..... w .....

Problem .....

ofiara .....

(Imię i nazwisko)

sprawca .....

(Imię i nazwisko)

W wyniku mediacji w dniu ..... została / nie została zawarta UGODA.

Ugoda

Przeprosiny na forum klasy w najbliższym tygodniu podczas godziny wychowawczej.

Prezentacja multimedialna „jak sobie radzić w sytuacji ofiary przemocy”.

Poprowadzenie lekcji wychowawczej na temat „jak radzić sobie w trudnych sytuacjach w szkole”.

Zobowiązanie do zachowania pozytywnego stosunku do innych uczniów.

W wyniku niewywiązania się z warunków ugody – obniżenie oceny z zachowania zgodnie ze statutem szkoły.

Podpis .....

(imię i nazwisko)

Podpis .....

(imię i nazwisko)

Ugoda z dnia ..... podpisana w trzech jednakowych egzemplarzach po jednej dla każdej ze stron oraz mediatora.

OPIEKUN

MEDIACJI

MEDIATOR

(imię i nazwisko)

(imię i nazwisko)

*Niepotrzebne skreślić

INSTYTUTEP.PL

